

FÓRUM

Bozóki Antal

Jog a szülőföldhöz*

1. A szülőföldhöz való jog

1.1. Az etnikai arányok megváltoztatásának tilalma

1.1.1. Az Európa Tanács (ET) *a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményének* 16. cikkében az aláíró államok kötelezettséget vállaltak, hogy „tartózkodnak olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területeken az arányokat megváltoztatják, és arra irányulnak, hogy korlátozzák azon jogokat és szabadságjogokat, melyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származnak”¹.

1.1.2. A szerb alkotmány 39. szakasza értelmében „mindenkit megillet a Szerb Köztársaság területén való szabad mozgás és letelepedés, annak elhagyásának és az oda való visszatérés joga”. A mozgás- és letelepedési szabadság, valamint Szerbia elhagyásának joga törvénnyel korlátozható, „ha azt büntető eljárás lefolytatása, a közrend és a közérkölcés védelme, fertőző betegségek terjedésének megakadályozása vagy a Szerb Köztársaság védelme indokolja”.

A 78. szakasz 3. bekezdése szerint „tilos az olyan intézkedések fogantatása, amelyek a lakosság nemzeti összetételének mesterséges megváltoz-

* Részlet *A Szerbiában élő (délnyugati) magyar őshonos kisebbség emberi jogai az EU normáinak tükrében* c. tanulmányból.

1 Az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye. In Majtényi Balázs – Vizi Balázs (szerk.): *A kisebbségi jogok nemzetközi okmányai*. Gondolat Kiadó – MTA Jogi Tudományi Intézet – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2003, 157–166; 162.

tatását idéznék elő azokon a területeken, ahol a nemzeti kisebbségek tagjai hagyományosan és jelentős számban élnek”.²

1.1.3. Egy, az 1991. és 2002. évi népszámlálási adatokat összehasonlító elemzés rámutat arra, hogy a tartomány lakosságának nemzeti összetétele egészében megváltozott. Eszerint a kisebbségi közösségekhez tartozók száma csökkent – s ezzel az összlakosságban résztvevő százalékarányuk is –, míg a szerbként nyilatkozók számaránya növekedett. Vajdaságban (az említett népszámlálási adatok szerint) 170 454-gyel több szerb él, mint az előző időszakban (miközben a lakosság száma a 11 év alatt mindössze 19 475-tel nőtt), a százalékarányuk pedig Vajdaság lakosságában 57,21%-ról 65,05%-ra emelkedett.³

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint „a szerb lakoságnál a csökkenés sokkal kisebb, mint a többi nemzeti közösséghez tartozók esetében”.⁴ Míg a többségi szerb populáció csökkenése 3,6%, a nemzeti kisebbségi közösségeknél ez átlagban négyszer több, és 14%-ot tesz ki (a magyaroknál ez 13,3%).⁵

Az 1990-es évek elején Szerbiából mintegy 200 000 fiatal szakember távozott. A kivándorlás Vajdaságban volt a legnagyobb arányú, noha ez az ország gazdaságilag legfejlettebb része. Itt is elsősorban a fiatalokat, a magyarokat és a horvátokat érintette, akik a katonai kötelezettség és a háborús veszély elől, valamint gazdasági okokból távoztak. Emiatt a helyi magyarság termékenysége erősen lecsökkent.⁶

A NATO 1999. évi bombázását követően megkezdődött a koszovói menekültek Vajdaságba települése. A vajdasági magyar szervezetek által be-

2 A Szerb Köztársaság Alkotmánya (Ustav Republike Srbije). *A SZK Hivatalos Közlönye*, 2006. november 10, 98. sz. Az alkotmány magyar nyelvű szövege letölthető a www.vajma.info/docs/a-szerb-koztarsasag-alkotmánya.doc oldalról.

3 Dr. Gábrity Molnár Irén: Népeségmozgás – térségünk jövőképe, *Aracs* – a délvidéki magyarság közéleti folyóirata, 2008. október 23., 9. Lásd még a wikipédia Vajdaság Autonóm Tartomány szócikkét, különösen a migrációra vonatkozó részt, http://hu.wikipedia.org/wiki/Vajdas%C3%A1g_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny

4 Balla Lajos: Vajon csak egyszerűen: Fogyatkozik a vajdasági magyarság? <http://www.vajma.info/cikk/tukor/5313/Vajon-csak-egyszeruen-Fogyatkozik-a-vajdasagi-magyarsag.html>, 2012. december 2.

5 CDCS: Povodom rezultata popisa stanovništva 2011. po nacionalnoj pripadnosti [A 2011. évi népszámlálás eredményei a nemzeti hovatartozás alapján], http://cdcs.org.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=530&Itemid=33. [Letöltve: 2012. november 30.]

6 Lásd a wikipédia Vajdaság Autonóm Tartomány szócikkének a migrációra vonatkozó részét.

csült adatok szerint kb. 10–15 ezer új menekült (elsősorban koszovói roma) érkezett a tartomány területére. A 2001 februárjában életbe lépett, módosított jugoszláv állampolgársági törvény alapján szokatlanul rövid idő alatt összesen 125 000-en kapták meg az állampolgárságot, ebből 80 000 ezer személy lett kettős állampolgár. 2007 folyamán újra könnyítettek a szerb állampolgárság megszerzésén, és lehetővé tették a kettős állampolgárságot szinte minden kérvényezőnek (pl. az összes Montenegróban élőknek is).⁷

Ezek az adatok azt mutatják, hogy Vajdaságnak egészében véve jelentősen megváltozott az etnikai összetétele, de azoknak a községeknek is, amelyekben a magyar nemzeti közösség tagjai képezték a többséget. Egyes községekben (Apatin, Temerin, Törökkanizsa és Begaszentgyörgy) a magyarok közé nemzetközi segítséggel telepítették le a szerb menekülteket. Temerinben pedig külön városrészt építettek nekik, a falu így veszítette el magyar többségű voltát.⁸

A menekültek lakáskérdésének megoldására a vajdasági kormány 220 millió dinárt fordított, az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) pedig 80 millió dinárt. A menekültek lakáskérdésének megoldását rendező program által „Vajdaságban csaknem 800 család számára biztosítottak fedelmet” – mondta *Bojan Pajtić* tartományi kormányfő Ürögön (2011. december 5-én), amikor 36 falusi ház kulcsát adta át menekült családoknak. A házak mellett a menekültek földet, kertet is kaptak, illetve lehetőségük nyílt arra, hogy mezőgazdasággal foglalkozzanak, és könnyítsenek a saját életfeltételeiken.⁹

7 Dr. Gábrity Molnár Irén: i. m. 13–14. Szerbiában 86 ezer bejegyzett menekült és valamivel több, mint 200 ezer kitelepített személy él – közölte 2010. október 5-én *Rasim Ljajić* munkaügyi miniszter. 86 ezer menekült. *Magyar Szó*, 2010. október 6., 20.

8 Csorba Béla szerint Temerin községbe „legalább hétezer menekültet telepítettek, nem utolsósorban azért, hogy megváltozzanak az etnikai arányok”. Lásd Csorba Béla: A jéghegy csúcsa. <http://www.vajma.info/cikk/tukor/4289/A-jeghegy-csucs.html>, 2011. július 28.

9 S. I.: Seoske kuće u Irigu za 36 izbegličkih porodica [Falusi házak Ürögön 36 menekült családnak]. *Danas*, 2011. december 6., 20.

Kosovska Mitrovica község Brđani településén évek óta tart a feszültség a szerbek és az albánok között, mivel „a szerbek ellenzik albán házak építését ezen a településen, hangoztatván, hogy nincsenek a lerombolt házak felújítása ellen, de ellenzik újak építését azon albánok számára, akik soha nem éltek ebben a településben”. U Brđanima mirno, prekinuta izgradnja albanske kuće [Brđaniban béke, abbahagyták az albán ház építését]. Agencija BETA [BETA Ügynökség], 2012. november 22., <http://www.kurir-info.rs/u-brdanima-mirno-prekinuta-izgradnja-albanske-kuce-clanak-522913>; illetve Amra Zejneli: Mitrovica: Srbi ponovo sprečili obnovu albanskih kuća [Amra

A menekült, elüldözött és elköltöztetett személyek segélyezésére alakult Alap 2011-ben 62 házat vásárolt meg, és 40 épületanyag-adománycsomagot adott a házat építő menekült családoknak. Ezzel a menekült és elköltöztetett családok számára az Alap által felvásárolt házak száma 349-re növekedett, az épületanyag-segélyben részesülők száma pedig 441-re. Az Alap 2011-ben is folytatta a lakásbiztosítási programot.¹⁰

A vajdasági magyar pártok és politikusok segélykérését, valamint figyelemztetését a szerb menekültek betelepítésével, továbbá az etnikai arányok megváltoztatásával kapcsolatban a nemzetközi szervezetek nem kezelték kellő megértéssel és komolysággal, noha az első pillanattól kezdve minderről pontos értesüléseik voltak.

1.2. A földrajzi megnevezések és egyéb toponímiák használatának joga

1.2.1. A szerb alkotmány 79. szakasza alapján a nemzeti kisebbségeknek joguk van „a hagyományos helyi elnevezéseket, az utcaneveket, a településeket és topográfiai jeleket saját nyelvükön kiírni (...) a törvénnyel összhangban”.¹¹

1.2.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 11. szakaszának 5. bekezdése szerint azoknak a helyi önkormányzati egységeknek a területén, ahol a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek a legutóbbi népszámlálás adatai szerint elérik a területükön levő összlakosság 15%-át (11. szakasz, 2. bekezdés), „a közhatalmi jogosítványokkal rendelkező szervek elnevezését, a helyi önkormányzat egységeinek, településeknek, tereknek és utcáknak neveit és egyéb földrajzi neveket az

Zejneli: Mitrovica: A szerbek ismét megakadályozták az albán házak felújítását], 2012. november 22., <http://www.slobodnaevropa.org/content/mitrovica-srbi-ponovo-sprecili-obnovu-albanskih-kuca/24778706.html>.

A Protest Srba u Mitrovici című írás szerint a brđani lakosok tiltakozására azért került sor, mert úgy vélik, hogy „azoknak az albánoknak, akik soha nem éltek itt”, nincsen joguk „172 házat építeni”. Lásd P. D.: Protest Srba u Mitrovici [A szerbek mitrovicai tiltakozása]. Danas, 2012. november 23., 2.

Az építkezések miatt már több alkalommal lövöldözésre is sor került, amelyeknek halálos áldozata és több sérültje is volt. Lásd Virág Árpád: Előrejelezhető és kitervelt támadás. *Magyar Szó*, 2011. november 11., http://www.magyarstvo.com/hu/2011_11_11/kozelet/47109/Előrejelezhető-és-kitervelt-támadás.htm.

10 Lásd S. I.: i. m.

11 *A Szerb Köztársaság Alkotmánya*, id. kiadás.

adott nemzeti kisebbség nyelvén, annak hagyománya és helyesírása szerint is ki kell írni”.¹²

1.2.3. *A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény* 7. szakaszának 3. bekezdése szerint: „A közfeliratokban szereplő földrajzi és tulajdonneveket nem lehet más elnevezéssel, illetve névvel helyettesíteni, a nemzetiség nyelvén pedig az illető nyelv helyesírása szerint kell feltüntetni.”¹³

Azokon a területeken, amelyeken hivatalos használatban vannak a kisebbségi nyelvek is, a helységneveket és más földrajzi neveket, az utcák és terek neveit, a szervek és szervezetek neveit, a közlekedési jeleket, az értesítéseket és figyelmeztetéseket, valamint egyéb közfeliratokat a kisebbségi nyelveken is kiírják (19. szakasz) ugyanolyan méretben és betűtípussal, mint a szerb szöveget (7. szakasz, 1. bekezdés). Amennyiben több nemzetiség nyelve is hivatalos használatban van, a kisebbségi nyelvű szövegeket a szerb szöveg után kell kiírni, a cirill ábécé betűrendje szerint (7. szakasz, 2. bekezdés).

1.2.4. A nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának Vajdaság Autonóm Tartomány területén való hivatalos használatával kapcsolatos egyes kérdések részletezéséről szóló határozat 7. szakaszának 1. bekezdése előírja, hogy „[a] városok, községek és települések nemzeti kisebbségi nyelvű hagyományos nevét az adott nemzeti kisebbség nemzeti tanácsa állapítja meg és juttatja el közzététel végett a határozat hatálybalépését követő három hónapon belül”.¹⁴ Amennyiben valamely nemzeti kisebbség nemzeti tanácsa

12 „Na teritorijama iz stava 2. ovog člana, imena organa koji vrše javna ovlašćenja, nazivi jedinica lokalne samouprave, naseljenih mesta, trgova i ulica i drugi toponimi ispisuju se i na jeziku dotične nacionalne manjine, prema njenoj tradiciji i pravopisu.” *Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina* [Törvény a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről]. *Službeni list SRJ [A JSZK Hivatalos Lapja]*, 2002/11. A magyar fordítás forrása: <http://ski.vmmi.org/mnt/torvenymnt.htm>.

13 „Geografski nazivi i vlastita imena sadržana u javnim natpisima ne mogu se zamenjivati drugim nazivima odnosno imenima, a ispisuju se na jeziku narodnosti u skladu sa pravopisom tog jezika.” *Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma* [A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény]. *Službeni glasnik RS [A SZK Hivatalos Közlönye]*, 1991/45., 1802. Módosítások: 1993/53., 1993/67, 1994/48. és 2005/101. A magyar fordítás forrása: http://adattar.adatbank.transindex.ro/Szerbia/Szerbia_nyelv91_hu.htm.

14 „Tradicionalne nazive gradova, opština i naseljenih mesta na jeziku nacionalne manjine utvrđuje i dostavlja radi objavljivanja nacionalni savet nacionalne manjine u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ove odluke.” Odluka o bližem uređivanju pojedinih pitanja službene upotrebe jezika i pisama nacionalnih manjina

nem állapítja meg ezeket a neveket, akkor ezt a Vajdaság Autonóm Tartomány Végrehajtó Tanácsa teszi meg a helyi önkormányzati egységeknek, a nemzeti kisebbségi szervezeteknek, továbbá az adott nemzeti kisebbség nyelvi, történelmi és földrajzi szakembereinek a közreműködésével. Ez utóbbira eddig – ismereteink szerint – nem volt példa.

1.2.5. A Magyar Nemzeti Tanács, a nemzeti kisebbségek nyelvének hivatalos használatáról szóló tartományi határozat 7. szakaszának 1. bekezdése alapján, 2003. augusztus 16-án meghozta a vajdasági magyar helységnevek meghatározásáról szóló határozatát, amely tartalmazza azon helyi önkormányzatok területén elhelyezkedő települések hagyományos magyar elnevezéseinek lajstromát, ahol a magyar nyelv hivatalos használatban van. A határozat 286 magyar helységnevet tartalmaz.¹⁵

Azokban a helységekben, ahol a magyar nyelv hivatalos használatban van, a kötelező szerb nyelvű helységnévtábla alá vagy mellé (a jobb oldalon) kell elhelyezni a magyar nyelvű helységnévtáblát. Az adott helység nevé a többi hivatalos használatban lévő nyelven is ki kell írni.

Számos példa bizonyítja, hogy ott, ahol a települések nevét magyar nyelven is kiírják, az elnevezéseket gyakran átfestik, vagy pedig, ami szintén gyakori, nacionalista jelszavakat írnak rá (Magyarkanizsa, Zenta, Bácskossuthfalva, Tizsaszentmiklós, Magyarittabé stb.). Ezzel nem csak a nemzetek közötti gyűlöletet szítják, de jelentős anyagi kárt is okoznak, és rontják az ország nemzetközi tekintélyét.

Mindez azzal is magyarázható, hogy a Tartományi Képviselőház – bár megjelent a *VAT Hivatalos Lapjában* – mind a mai napig nem emelte kötelező jogi hatályra a Magyar Nemzeti Tanácsnak a vajdasági magyar helységnevek meghatározásáról szóló döntését.

1.2.6. Számos helységben gond van az utcanevekkel is. Például Nagybecskerek statútuma szerint a városban – a szerb mellett – hivatalos használatban van a magyar, a román és a szlovák nyelv is, ezért *Traian Pancarichan* nagybecskereki polgári jogvédő-helyettes javasolta az illetékeseknek, hogy

na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine. [A nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának Vajdaság Autonóm Tartomány területén való hivatalos használatával kapcsolatos egyes kérdések részletezéséről szóló határozat]. *Službeni list APV [A VAT Hivatalos Lapja]*, 2003. május 22., 8. sz. Módosítás a 2003. évi 9. és a 2010. szeptember 24-i 69. számban. A magyar nyelvű szöveg ugyanott található.

15 Lásd *Vajdaság AT Hivatalos Lapja*, 2003. augusztus 27., 12. sz., 248–253., illetve *Magyar Szó*, 2003. augusztus 30. és 31., 14.

négy nyelven írják ki az új utcák neveit. A szerb nyelvű utcanév alá, vagy attól jobbra, ugyanolyan betűtípussal és betűmérettel kell az adott kisebbségek nyelvén kiírni az utcanévet. Jelenleg a Béga menti városban az utcanévek szerbül vannak kiírva, csak Muzslya helyi közösség területén vannak magyar utcanévek.

Nem jobb a helyzet a közcivilizációk és intézmények nevének a kiírása terén sem. A példaként felhozott településen a közintézmények legtöbbször csak szerb felirat van, és a bélyegzőjük is egynyelvű. A jogvédő-helyettes 2009. júliusi jelentésében arra utasította az illetékeseket, hogy alkalmazzák az erre vonatkozó rendelkezéseket. A helyzet azonban nem változott: még művelődési intézményekre (színház vagy múzeum) sem helyeztek ki többnyelvű feliratokat, pedig azok esetenként többnyelvű rendezvények helyszíneként is szolgálnak.¹⁶

1.3. A történelmi és kulturális emlékhelyekhez való jog

1.3.1. A szabadkai képviselő-testület 2010. március 18-i ülésén elfogadta a város központját érintő rendezési tervet, áldását adva egyes történelmi és kulturális szempontból fontos épületek lebontására. A terv szerint négyemeletes tömbházak épülhetnek majd a város központjában, többek között a Corvin Mátyás utcában is. Az ellenzék név szerinti szavazást követelt, a többség viszont ezt elvetette.

A terv szerint többek között lebontható lesz a *Raichle Ferenc* által tervezett két bérház a Vasa Stajic utcában, amelyeket még a Raichle-palota előtt tervezett.¹⁷ A terv arra kötelezi majd a jövőbeni beruházót, hogy a homlokzatot megőrizze, vagyis nem a teljes épületet, hanem csupán a homlokzatot

16 Gergely József: Államnyelven csak cirill betűkkel. *Magyar Szó*, 2011. április 26., 13.

17 „A Raichle épület szimbólum, a magyar, és benne a szabadkai kulturális örökség része a többi rossz állapotú, de még meglévő épülettel együtt. A Vasa Stajic utca 11-es és 13-as számú két régi épülete szecessziós stílusú földszintes polgári ház” – olvasható mh, tm Kulturális genocidium című írásához (*Magyar Szó*, 2010. március 19., 1, 7.) fűzött kommentárookban. [Az idézett hozzászólásban a helyesírási hibákat javítottuk – *A szerk.*] Lásd még A Raichle-palota című írást, http://szabadkavaros.blog.hu/2009/10/13/a_raichle_palota.

2010. április 21-én – alig egy hónappal később – megkezdték a két, kultúrtörténeti szempontból fontos bérház bontását. (M[ihályi] K[atalin]: A Raichle-bérházak lerombolása. *Magyar Szó*, 2010. április 22., 17.)

Lásd még Az MNT minden rendelkezésre álló törvényes eszközzel tiltakozni fog Szabadka rombolása ellen című közleményt, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/14264/>, 2012. október 18.

helyezték védelem alá. Ám ezeknek az épületeknek a helyén is négyemeletes háztömböket építhetnek.

1.3.1.1. A Váralja Szövetség 2011. október 16-án *Védjük meg Szabadka belvárosát* címmel internetes aláírásgyűjtésbe kezdett Szabadka történelmi belvárosának lerombolása ellen. A petíció aláírói tiltakozásunkat fejezték ki Szabadka város nemrégiben nyilvánosságra került – óvárost érintő – fejlesztési koncepciója ellen.

„A tervek megvalósulása esetén lényegében megsemmisülne az építészeti értékei miatt Európa-szerte számon tartott Szabadka kulturális belvárosa. A történelmi műemléképületek lerombolásán, az évszázadok alatt kialakult városkép elpusztításán túlmenően a beruházás a belvárosi lakosság mintegy megduplázásával a fennálló etnikai arányok egyensúly-eltolódását eredményezné.”¹⁸ – olvasható a Boris Tadić-nak, a Szerb Köztársaság (akkori) elnökének, Saša Vučinić-nak, Szabadka polgármesterének, Orbán Viktor-nak, Magyarország miniszterelnökének, José Manuel Barrosónak, az Európai Bizottság elnökének és Irina Bokovának, az UNESCO főigazgatójának címzett petícióban.

1.3.2. Újvidéken az egykori újvidéki Egység Sportegyesület Anton Csehov utcában levő épületét 2007-ben nyilvánították műemlékké.

Az Egység székháza Molnár György építész-mérnök tervei alapján épült 1890-ben, eklektikus stílusával az egyik legszebb épület volt a városban. A több évtizedes nemtörődömség után 2011-ben megkezdték az Egység épületének felújítását, ami 2012 nyarán fejeződött be. Az önkormányzat 55 millió dinárt fektetett az épület eredeti állapotának visszaállításába. A felújított épület egy része koncerteknek adhat helyet, míg a nagyobb helyiségekben sportesemények zajlanak – remélhetően mielőbb.¹⁹

1.3.2.1. Újvidék központjában beázik a katolikus templom, de az egyház továbbra sem kap segítséget a várostól, bár annak egyik szimbólumáról van szó. A *Mária templom* tetőszerkezetére rakott cserepek száz évnél is régebbiek, mára már a legkisebb érintésre is megrepednek, összetörnek. Ennél fogva nem lehet részleges tetőfelújítást végezni a templomon, nem lehet csak azokat a cserepeket cserélni, amelyek már összetörték – ezt egyik cse-

18 A petíció teljes szövegét lásd: http://www.varaljaszovetseg.hu/29_szabadka.pdf.

19 Vö. Szeli Balázs: Újjáépítik az Egységet. *Magyar Szó*, 2011. július 27., 12.; hgy: Szépül az Egység. *Magyar Szó*, 2012. március 7., 12.; hgy: Szégyenfoltból ékesség. *Magyar Szó*, 2012. március 23., 8. és hgy: Az Egység szép, de üresen áll. *Magyar Szó*, 2012. augusztus 10., 14.

réprakó mester sem vállalja. *Sztrikovits János* esperes úgy tudja, hogy a megrepedt, összetört cserepeknél a tető egyelőre nem ázik be.

A *telepi templomban* már egy ideje elhallgatott a harangszó, *Nagy Attila* telepi plébános elmondta, hogy a tetőszerkezeten a keresztnél keletkezett rés, és állandóan befolyik a víz.

Az újvidéki polgármesteri hivatal szerint egyelőre nincs tervben semmiféle segítség, de ha az egyház hivatalosan kérvényezi a városnál, van rá lehetőség, hogy a közeljövőben támogatást nyújtsanak a javításokra.²⁰

1.3.3. Topolya község önkormányzatánál a Vajdasági Magyar Demokrata Párt Topolya-Kishegyes Körzeti Szervezete határozatban követelte a Szentháromság-szobor visszaállítását Topolyán.²¹

A Szentháromság-szobrot 1872-ben állították fel Topolya központjában. A szobor túlélte mindkét világháborút, de a múlt század ötvenes éveiben, amikor elkezdték Topolya központjának átépítését, a helybeli kommunistáknak útjukban volt. Az építkezés jó okot szolgáltatott arra, hogy eltávolítsák az ideológiailag zavaró szobrot. Időközben a szobor súlyosan megrongálódott, és hatvan egynéhány éve a Kálváriadombon, a fűben várja türelmesen sorsának jobbra fordulását.

1.3.4. Szép példája a vallási létesítmények megőrzésének a magyar-csernyei *Szent Ágota templom* felújítása, amit 2011. május 15-én ünnepi szentmisével és alkalmi műsorral ünnepeltek meg. Hosszú idő után újra megtelt a temploma ennek az egyre fogyatkozó, immár alig 1750 lelket számláló határ menti településnek.²²

20 hgy, (szb): Cserépcsere helyett tetőfoltozás. *Magyar Szó*, 2011. március 8., 1, 12.

A telepi plébánia időközben pályázat útján támogatást kapott Újvidék városától, és a templom tornyát már fel is újították, a tetőszerkezet javítása pedig 2012 tavaszán esedékes.

21 Kovács László: A VMDP topolyai szervezete követeli a Szentháromság-szobor visszaállítását. *VMDP HÍRLEVÉL*, VIII. évf., 97. sz., 2010. május 9.

22 „A magyar-csernyei katolikus templom alapkövét 1842-ben tették le Csekonic József jóvoltából, 1844. október 3-án pedig már fel is szentelték. Ekkor szólalt meg először a templom harangja és orgonája. Legutóbb 1959-ben és 1979-ben végeztek rajta nagyobb felújítást. A legújabb munkálatok előkészületei 2007-ben indultak, egyik kezdeményezője volt a Szent Ágota Alap. A munkálatok, amelynek keretében felújították a templom tetőzetét, a padlózatát, valamint a külső és belső falakat, tavaly indultak be nagyobb ütemben. Fő támogatójuk a Tartományi Nagyberuházási Alap, a Nagybecskereki Püspökség, a németországi Kirche in Not segélyszervezet és számos magán-

1.4. A méltó megemlékezéshez való jog

1.4.1. A kegyeletre való jog az alapvető, elidegeníthetetlen emberi jogok közé tartozik. A végtisztességre is mindenkinek joga van.²³

„Az idén [2011-ben – B. A.] ősszel 67. esztendeje lesz a Délvidéken lezajlott véres tragédiáknak. Ennyi év után még mindig nem tudjuk méreteit, az áldozatok számát – véleményem szerint elérheti a húszezret –, nagy tömegmészárlások színhelyei nincsenek megjelölve. Több helységben, ahol név szerint ismert több száz áldozat esett, a méltatlanul szerény emlékművet évtizedek óta rendszeresen lerombolják, a tettesek bántatlanul folytat-

személy volt.” Kecskés István: Felújították a magyarcsernyei templomot. *Magyar Szó*, 2011. május 16., 5.

- 23 A magyar-szerb / szerb-magyar viszonyok mindmáig megoldatlan problémája az 1944/45-ös magyarelles atrocitások feltárása, amikor – a becslések szerint – a titosta partizánok által a mai Vajdaságban elkövetett népirtásnak negyvenezer magyar, kétszázhatvanezer német és zsidó esett áldozatul, „kollektív bűnösségük” koholt vádjára hivatkozva.

A Boris Tadić szerb államfővel folytatott megbeszélést követően Sólyom László magyar köztársasági elnök 2009. október 12-én felhívta az újságírók figyelmét arra, hogy: „mind a két országnak alapvető érdeke a közös múltnak az objektív, részletekbe menő, szaktörténészek által történő feltárása. Különösen vonatkozik ez a II. világháború végén, 1944–1945-ben történt eseményekre – tette hozzá. Bejelentette: szerb kollégájával együtt elhatározták, hogy felkérjük a két ország tudományos akadémiáját, hogy hozzon létre egy közös történész vegyesbizottságot a történeti tények objektív feltárására. A tények tisztázásáról van szó, nem felelősök kereséséről – tette hozzá”. Lásd Mihájlovits Klára: „Érdekünk a történelmi nézeteltérések tisztázása”. *Magyar Szó*, 2009. október 13., http://www.magyarsozso.com/fex.page:2009-10-13_Erdekunk_a_tortenelmi_nezetelteresek_tisztazasa.xhtml, valamint Sólyom: Szerbia közeledése Európához a térség elemi érdeke. *hvg.hu*, 2009. október 12., http://hvg.hu/itthon/20091012_solyom_laszlo_borisz_tadics.

2009. november 16-án a szerb Igazságügyi Minisztériumon belül megalakult az 1944. szeptember után kivégzett személyek titkos sírhelyeinek feltárásával megbízott állami bizottság, amelynek elnöke Slobodan Marković, a belgrádi egyetem Politikai Tudományok Karának docense.

Áder János magyar köztársasági elnök meghívására 2012. november 13-án és 14-én hivatalos látogatást tett Budapesten Tomislav Nikolić, Szerbia köztársasági elnöke. „Az államfők tárgyalását követő sajtótájékoztatón elhangzott: Áder János felajánlotta, Tomislav Nikolić pedig elfogadta, hogy a két köztársasági elnök jövőre [2013-ban] együtt hajtson fejet az 1944/45-ben ártatlanul kivégzett magyarok emléke előtt.” Mihájlovits Klára: Együtt hajtanak fejet az áldozatok előtt. *Magyar Szó*, 2012. november 14., 1. és 3. Lásd még Kókai Péter: Hetvenéves főhajtás. *Magyar Szó*, 2012. november 15., 7.

ják cselekményeiket. A belgrádi központi hatalom soha eddig nem adta lelt részvétének. Néhány áldozatot ugyan rehabilitáltattak már a leszármazottai, de hol vagyunk még az ezer és ezer mártírunk büntelenségének kimondásától, elkobzott vagyonának visszaadásától, a nagy vérengzések színhelyének megjelölésétől. Az Újvidéken, Zomborban, Nagybecskerekén, Nagyikindán, Óbecsén... történekekkel alig-alig foglalkozott valaki, jószerevel még emlékhely sincs kijelölve” – írta *Matuska Márton* újságíró a Potápi Árpád Jánoshoz, a Magyar Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottsága elnökéhez címzett 2011. május 22-i levelében.²⁴

1.4.2. A szerbiai hatóságok mindeddig nem tették lehetővé a csurogi áldozatok hozzátartozóinak a halottaikról való méltó megemlékezést, illetve azt, hogy – a szerémségi Mitrovicán, az egykori Svilara gyűjtő- és munkatáborban 1945 és 1947 között elhunyt svábok emlékére állított kereszthez hasonlóan – Csurogon is méltó emlékművet emeljenek.²⁵

1.4.3. Úgyszintén nem engedélyezték az újvidéki Futaki úti temető katonatemetői részében a második világháború végén legyilkolt, ártatlan magyarok emlékére *Makovecz Imre (1935–2011)* budapesti építőművész által még a kilencvenes években ingyen tervezett emléktorony felépítését.²⁶

24 *VMDP HÍRLEVELÉL*, IX. évf., 118. sz., 2011. május 23. http://www.vmdp.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=632:hirlevel-ix-evf-118-szam&catid=2:hirlevel&Itemid=6.

25 A falunak 1910-ben 10 180 lakosa volt, ebből 7211 szerb és 2730 magyar nemzetiségű. A háború után, 1948-ban tartott összeírás szerint a lakosság 7929 főt tett ki, ebből 7293 szerb, 193 magyar, a többi más nemzetiségű. A hiányzó magyarok közül 695 személyről van arra vonatkozó adat, hogy áldozatul esett a titói rendszer terrorjának: a faluban 1944. október dereka és 1945. január 23-a között végrehajtott emberirtásnak, majd a haláltáborban elszenvetetteknek. Negyvenöt januárjában ugyanis a falu teljes maradék magyarságát háborús bűnössé nyilvánították, és a 25 km-re levő Járek (Tiszaistvánfalva) német faluban kialakított haláltáborba deportálták. Még a templomukat és a temetőjüket is lerombolták. Hasonló sors érte Zsablya és Mozsor helységek mintegy 2300 főt kitevő magyar lakosát is. Forrás: 1. *A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása*. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1912.; 2. *Matuska Márton: A megtorlás napjai*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1991.; 3. *Matuska Márton: Hová tűntek Zsablyáról a magyarok?* A VMDP Történelmi Bizottsága, Temerin, 2004.; 4. *Teleki Júlia: Hol vannak a sírok?* A szerző kiadása, Óbecse, 2007.

26 P. F.: Megemlékezés a csonka turulszobornál. *Magyar Szó*, 2008. november 4., 6.; Szeli Balázs: „A Kárpát-medence egy és oszthatatlan”. *Magyar Szó*, 2010. május 8., 5.

1.4.4. Vannak azonban előrelépések:

1.4.4.1. A mozsori lótemetőben a közelmúltban elhelyezett betonsíremléknél 2008. október 11-én megtartották az első megemlékezést a kivégzett magyarokról. Ez azért jelentős, mert a síremléket – *Tóth László* nyugalmazott újságíró kezdeményezésére – a helyi közösség és a zsablyai község engedélyével készítették el.²⁷

1.4.4.2. A 2008. évi csurogi sintérgödörnél tartott megemlékezésen jelen volt, és az egybegyűltekhez szólt *Egeresi Sándor*, a Tartományi Képviselőház akkori elnöke.²⁸ Temerinben – 64 év után – *Gusztony András* személyében először hajtott fejet magyar polgármester az ártatlan áldozatok előtt, majd együtt koszorúzott a községi képviselő-testület ugyancsak magyar elnökével.²⁹

1.4.4.3. Temerinben, 2011. november 1-jén délután, a Nyugati temető nagy tömegsírja előtt, katolikus szertartás keretében sok-sok résztvevő jelenlétében felavatták azokat a márványtablákat, amelyekre a tömegsírban és más helyeken nyugvó ártatlan áldozatok neveit vésték. A megemlékezés kezdetén Csorba Béla arról számolt be a megjelenteknek, hogy milyen körülmények között került sor az emléktablák felállítására.³⁰

1.4.4.4. A Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) temerini szervezete *Gusztony András* temerini polgármester erkölcsi támogatásával, illetve a járeki helyi közösség a Duna menti Svábok Világszervezete alelnökével egyeztetve, 2011. szeptember elején egy, a korábbinál méltóbb helyre telepítette át mind a németek, mind pedig a magyarok által korábban állított egy-egy emlékkeresztet.

Az a parcella, ahol most már egy kis mesterséges domb tetején látható a szorosán egymás mellett álló két fakereszt, amely a táborban ártatlanul odavesztett dél-bácskai magyar és német lakosság sorsközösségét szimbolizálja, községi tulajdonban van, és nincs messze sem a mostani, sem az egykori német temetőtől, illetve a tömegsíroktól, ahol több mint hat és fél ezer egykori német és magyar internált nyugszik.

A korábbi években Járekon attól tették függővé az emlékmű engedélyezését, hogy a németek hajlandók-e készpénzzel hozzájárulni a helyi sportcsarnok építéséhez. Ezt ők önérzettel visszautasították. Az emlékmű azóta sem készült el, holott a Vajdaság minden nagyobb, a német polgári lakosság

27 M-n: Emlékmű a Lótemetőben. *Magyar Szó*, 2008. október 18., 19., 12.; Stanyó Tóth Gizella: Nyílt fájdalom. *Magyar Szó*, 2008. november 1., 2., 13.

28 Stanyó Tóth Gizella: A békéért egyenjogúan. *Magyar Szó*, 2008. november 3., 1.

29 „Soha többé ne forduljon elő!” *Magyar Szó*, 2008. november 3., 4.

30 Góbor Béla: Akadálymentes tényfeltárást! *Magyar Szó*, 2011. november 2., 12.

internálására létrehozott koncentrációs táborának helyén a helyi hatóságok engedélyezték a kegyhelyek létesítését – egyedül itt ütköztek érthetetlen és értelmetlen ellenállásba.³¹

2011. január végén, Járeken, magyar nyelvű felirattal rendelkező keresztet ismeretlen tettesek eltávolítottak a helyéről, és a földre dobták. Emlékeztetőül: 1945. január 23-án a csurogi, 24-én pedig a zsablyai magyarokat internálták a járeki haláltáborba, ahol többek között nyolcvan magyar csecsemő és gyermek halt meg az embertelen bánásmód következtében. – A szelektív keresztgyalázás nyilvánvalóan erre a dátumra kívánta emlékeztetni a magyarokat, emellett egyfajta jelképes nyomeltüntetésnek is tekinthető.³²

1.4.4.5. Az 1944-ben és 1945-ben ártatlanul kivégzett zsablyai magyarok emlékére felállított betonkeresztnél 2012. december 1-én tartott megemlékezésen jelen volt Čedomir Božić, Zsablya község polgármestere is. Első alkalommal került sor arra, hogy községi vezető személyével megtisztelte a zsablyai gyászünnepeket. „Božić köszönetet mondott a meghívásért, emlékeztetett arra, hogy Zsablya többnemzetiségű közösség, ezt a szellemiséget ápolják – jelenlétével azt bizonyítja, hogy az együttélés lehetséges, a második világháború, és az azt követő időszak ártatlan áldozatai előtt közösen kell főt hajtánunk. Tovább kell lépünk, közösen kell jobb jövőt építenünk – vélte a községi elnök”.³³

2. A nemzetársakkal való együttműködés joga

2.1. Az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keret-egyezménye 17. cikkének 1. bekezdése szerint az európai államok kötelezettséget vállaltak arra, „hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon és békésen határokon átnyúló kapcsolatokat hozzanak létre és tartsanak fenn olyan személyekkel, akik törvényesen tartózkodnak más államokban, kiváltképpen olyanokkal, akikkel etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukban osztoznak, vagy kulturális örökségük közös”. Úgyszintén kötelezettséget

31 Cs. B.: Járekon áthelyezték az emlékkereszteket <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/12284/Jarekon-athelyeztek-az-emlekkereszteket.html>, 2011. szeptember 9.; Cs. B.: Megkoszorúzták a járeki emlékhelyet. <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/12289/Megkoszoruztak-a-jareki-emlekhelyet.html>, 2011. szeptember 10. Járekkal kapcsolatban lásd még Ternovác István: Megbékélést? Ezekkel? Így? <http://www.vajma.info/cikk/tukor/4410/Megbekelest-Ezekkel-Igy.html>, 2011. szeptember 28.

32 Kitépték a földből a magyarok keresztjét. *Magyar Szó*, 2012. január 27., 12.

33 Szeli Balázs: A megbékélés reményében, *Magyar Szó*, 2012. december 3., 1. és 6. p.

vállaltak arra, „hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy részt vegyenek nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek tevékenységében” (17. cikk, 2. bekezdés).³⁴

2.2. A szerb alkotmány 80. szakaszának 3. bekezdése szerint a nemzeti kisebbségek tagjainak joguk van a Szerbia határain kívül élő nemzettársaikkal való akadálytalan kapcsolattartásra és együttműködésre.

2.3. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény elismeri a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek azon jogát, hogy az ország határain belül és kívül szabadon létesítsenek és tartsanak fenn békés kapcsolatokat olyan személyekkel, akikkel közös az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási azonosságuk, vagy közös a kulturális örökségük. Az állam kedvezményeket nyújthat e jog érvényesítése céljából (6. szakasz).³⁵

2.4. A magyar állampolgársági törvény módosítását 2010. május 26-án fogadta el az Országgyűlés.³⁶ A törvény 2010. augusztus 20-án lépett hatályba azzal, hogy rendelkezéseit a 2011. január 1. napját követően induló eljárásokban kell alkalmazni. Rendelkezései értelmében kedvezményes, egyszerűsített eljárás keretében, három hónapon belül állampolgársághoz juthatnak a határon túli magyarok.

A törvény szövege szerint (2. §) „kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt, vagy valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja”. A honosítás további feltétele, hogy „a kérelmező honosítása a Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti”. A honosítás egyéni kérelemre történik.

34 Az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye. Id. kiad. 162.

35 „(1) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da slobodno zasnivaju i odrzavaju miroljubive odnose unutar Savezne Republike Jugoslavije i van njenih granica s licima koja zakonito borave u drugim državama, posebno sa onima sa kojima imaju zajednički etnički, kulturni, jezički i verski identitet ili zajedničko kulturno naslede. (2) Država može predvideti olakšice u cilju ostvarivanja prava iz stava 1. ovog člana.” Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. I. m.

36 2010. évi XLIV. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról, <http://www.complex.hu/external.php?url=3>.

2011-ben „több mint kétszáz ezer állampolgársági kérelem érkezett, és a kérelmet benyújtók közül mintegy 103 ezren immár magyar állampolgárok – mondta *Semjén Zsolt* magyar miniszterelnök-helyettes 2012. január 12-i budapesti sajtótájékoztatóján”.³⁷ A szabadkai magyar főkonzulátus 2011. november végéig mintegy 16–17 ezer kérelmet vett át, ebből a fenti időpontra legalább hétezeren kaptak állampolgárságot, és ezren útlevelet is – nyilatkozta *Korsós Tamás* főkonzul.³⁸

A kedvezményes honosítás bevezetésével a vajdasági magyarok számára is alapjában véve megvalósult az anyaországgal való zavartalan kapcsolat-tartás. Ezek a kapcsolatok Szerbia Európai Unió csatlakozásával tovább bővíülhetnek.

3. A nemzeti jelképek használatának és a nemzeti ünnepekről való megemlékezés joga

3.1. A szerb alkotmány (79. szakaszának 1. bekezdése) elismeri a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jogosultságát „jelképeik nyilvános helyeken való használatára”.³⁹ Az alkotmány ezzel kapcsolatban egyéb rendelkezést nem tartalmaz.

3.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 16. szakasza a nemzeti jelképek használatát a következő módon rendezi:

„A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogosultak nemzeti jelképeket és jeleket választani és használni.

A nemzeti jelkép és jel nem lehet azonos más ország jelképével és jellel.

A nemzeti kisebbségek jelképeit, jeleit és ünnepeit a nemzeti tanácsok javasolják. A nemzeti kisebbségek jelképeit, jeleit és ünnepeit a Szövetségi Nemzeti Kisebbségi Tanács hagyja jóvá.

A nemzeti kisebbségek jelképei és jelei hivatalosan kitűzhetők a helyi szervek és közhatalmi jogosítványokkal rendelkező szervezetek épületére

37 Eddig több mint kétszáz ezer honosítási kérelem érkezett, <http://www.bumm.sk/64064/eddig-tobb-mint-ketszazezer-honositasi-kerelem-erkezett.html>

38 Papp Imre: Igény volt a kiszállásokra. *Magyar Szó*, 2011. december 1., http://www.magyarso.com/fex.page:2011-12-01_Igeny_volt_a_kiszallasokra.xhtml. Lásd még Kabók Erika: Hetente 3600 kérelem. *Magyar Szó*, 2011. november 8., http://magyarso.com/fex.page:2011-11-08_Hetente_3600_kerelem.xhtml.

39 *A Szerb Köztársaság Alkotmánya*. Id. kiad.

és helységeiben állami ünnepek és a nemzeti kisebbségek ünnepe alkalmával azokon a területeken, ahol a nemzeti kisebbség nyelve hivatalos használatban van.

A nemzeti kisebbségek jelképei és jelei e szakasz 4. bekezdésében foglalt hivatalos használata alkalmával kötelező kitűzni [most – B. A.] Szerbia Köztársaság jelképeit és jeleit.”⁴⁰

3.3. A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény a nemzeti kisebbség jelképe mellett a nemzeti tanács jelképét („jelképeit”) is ismeri.

A nemzeti tanács általános hatáskörben (10. szakasz, 4. pont) „dönt a (...) szimbólumairól”, és „véglegesíti a nemzeti szimbólumokra, a nemzeti tanács jelképeire és ünnepeire vonatkozó javaslatokat”⁴¹ (5. pont). A nemzeti tanács jelképét – a törvény 6. szakasza 2. bekezdésének 4. pontja szerint – a testület alapszabályában kell meghatározni.

A törvény értelmében (126. szakasz) az a jogi vagy természetes személy, aki zavarja a nemzeti jelképek használatára való jogot, vagy visszaél azzal, szabálysértésért 10 000-tól 30 000 dinárig terjedő pénzbírsággal büntetendő.

3.4. A Magyar Nemzeti Tanács (MNT) 2005. szeptember 23-án, az 5/2005. számú határozattal elfogadta, és a Köztársasági Kisebbségügyi Tanácshoz jóváhagyásra terjesztette a vajdasági magyarság jelképére vonatkozó javaslatot.

40 „(1) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo izbora i upotrebe nacionalnih simbola i znamenja.

(2) Nacionalni simbol i znamenje ne mogu biti identični sa simbolom i znamenjem druge države.

Nacionalne simbole, znamenja i praznike nacionalnih manjina predlažu nacionalni saveti. Simbole, znamenje i praznike nacionalnih manjina potvrđuje Savezni savet za nacionalne manjine.

(3) Simboli i znamenja nacionalnih manjina se mogu službeno isticati tokom državnih praznika i praznika nacionalne manjine na zgradama i u prostorijama lokalnih organa i organizacija sa javnim ovlašćenjima na područjima na kojima je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi.

(4) Uz znamenja i simbole nacionalne manjine, pri službenoj upotrebi iz stava 2. ovog člana, obavezno se ističu znamenja i simboli Savezne Republike Jugoslavije, odnosno republike članice.” *Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina*. I. m.

41 Törvény a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól. http://www.zenta-senta.co.rs/doc/zonsnm_hu.pdf.

A Köztársasági Kisebbségügyi Tanács 2005. szeptember 23-án megtartott ülésén jóváhagyta a vajdasági magyarság nemzeti jelképéről és ünnepeiről szóló határozatot, amelyet a Magyar Nemzeti Tanács fogadott el.⁴²

A jóváhagyott határozat értelmében a vajdasági magyarság nemzeti jelképe három, egyenlő szélességű piros, fehér és zöld színű vízszintes sávból áll. „A jelkép közepén egy hegyes talpú, hasított pajzs található, amelynek első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott, második, vörös mezejében zöld hármashalomnak arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettes kereszt, a pajzson a magyar Szent Korona nyugszik [amely nem része Magyarországnak hivatalos zászlójának – B. A.]

A jelkép hosszának és szélességének aránya 3:2”.⁴³

A kisebbségvédelmi törvény 16. szakaszának rendelkezései alapján azon önkormányzatok területén, ahol a magyar nyelv hivatalos használatban van, a vajdasági magyarság zászlaja az állami ünnepeken és a magyar közösség nemzeti ünnepein hivatalosan kitűzhető a közhatalmi szervek és szervezetek épületein, illetve helyiségeiben. Az MNT jelképe leginkább a testület ülésein és kiadványain látható.

3.4.1. A vajdasági magyarság nemzeti ünnepei: március 15., augusztus 20. és október 23.

A vajdasági magyarság emléknapjai: október 6. és november 1.

A vajdasági magyarság jeles napjai:

1. a magyar kultúra napja (január 22.): Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én fejezte be a Himnusz szövegének a megírását;

2. az anyanyelvi világnap (február 21.): az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 1999-ben Nemzetközi Anyanyelvi Világnappá nyilvánította február 21-ét. 1952-ben a pakisztáni hatóságok tették hivatalossá az urdu nyelvet Bangladesben, holott a bangladesiek nyelve a bengáli volt. Utcai megmozdulások törtek ki, és a harcok során többen meghaltak. Ennek a napnak az emlékére lett ez az időpont világnap;

3. a magyar sajtó napja (március 15.): 1848-ban e napon nyomtatták az első szabad magyar sajtóterméket;

4. a vajdasági magyar könyv és olvasás napja (március 29.): 1885-ben ezen a napon született Kosztolányi Dezső;

5. a magyar költészet napja (április 11.): 1905-ben ezen a napon született József Attila;

42 A mi lobogónk (zászlónk). *Magyar Szó*, 2005. december 24, 25, 26., 1.

43 5/2005. számú MNT-határozat a vajdasági magyarság nemzeti jelképéről és ünnepeiről. http://adattar.vmmi.org/fejezetek/291/15_mellekletek.pdf.

6. a táncművészet világnapja (április 29.): 1983 óta a klasszikus balett óriásának tartott Jean-Georges Noverre születésnapján ünneplik a tánc világnapját;

7. az Európa-nap - az Európai Unió Ünnepe (május 9.): 1950. május 9-én Robert Shumann lefektette a mai Európai Unió alapjait, egy konkrét megvalósításokon, tényleges szolidaritásokon alapuló Európa létrehozását tűzve ki célul;

8. a Nemzeti Összetartozás Napja (június 4.)⁴⁴: a Magyar Országgyűlés június 4-ét, a trianoni békeszerződés aláírásának napját, a 2010. évi XLV. törvénnyel a Nemzeti Összetartozás napjává nyilvánította;

9. a vajdasági magyar irodalom napja (július 27.): 1893-ban ezen a napon született Szenteleky Kornél;

10. a magyar dráma napja (szeptember 21.): 1883-ban ezen a napon került sor Madách Imre *Az ember tragédiája* drámai költeményének ősbemutatójára a Nemzeti Színházban;

11. a vajdasági magyar mozgóképnap napja (október 13.): Lifka Sándor e napon nyitotta meg 1911-ben Szabadkán az első önálló mozi a valamikori Hungária kávézó épületében;

12. a délvidéki magyar színjátszás napja (október 29.): 1945-ben e napon avatták fel a szabadkai színházat;

13. a magyar tudomány napja (november 3.): a pozsonyi Országgyűlés 1825. november 3-án döntött a Magyar Tudományos Akadémia megalapításáról;

14. a magyar közoktatás napja (november 22.): a magyarországi Pedagógusok Szakszervezete a magyar közoktatás helyzetének, gondjainak bemutatására, valós társadalmi megítélésének elősegítése céljából 1991-ben kezdeményezte, hogy november 22-én tartsák a magyar közoktatás napját;

15. a kisebbségek világnapja (december 18.): Az ENSZ nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbséghez tartozó személyek jogairól szóló Nyilatkozata elfogadásának napja.

3.4.2. A vajdasági magyarság nemzeti ünnepein leginkább alkalmi művelődési műsorokkal, színházi előadásokkal, tudományos tanácskozással vagy filmbemutatóval emlékeznek meg az egyes napok jelentőségéről az egyetemes és a helybeli magyarság számára.

A délvidéki magyarság jelentős dátumai közé tartozik, habár nem számít hivatalos ünnepnek, október 21., a *Magyar Tanszék Napja* is. Sinkó Er-

⁴⁴ A Magyar Nemzeti Tanács 2011. szeptember 16-i ülésén fogadta el, hogy június 4-e, vagyis a nemzeti összetartozás napja a vajdasági magyarság számára is jeles nap lesz.

vin költő, író, irodalomtörténész, tanulmányíró, pedagógus 1959. október 21-én tartotta meg székfoglaló előadását az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Szabadság téri épületében, és ugyanezen a napon kezdte meg munkáját az Magyar Tanszék az akkor már öt éve megalakult Bölcsészettudományi Kar kötelékében. Ezt a napot a Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke magáénak tekinti, ehhez a naphoz köti a tanszék napját. Hagyományosan a tanszék-napi ünnepség keretében adják át a Sinkó Ervin Irodalmi Díjat.

4. A nemzeti kisebbségek védelme

Az Egyesült Nemzetek egyezményeiben és nyilatkozataiban, valamint az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia dokumentumaiban, kiváltképpen az 1990. június 29-i Koppenhágai Dokumentumban, a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó számos nemzetközi kötelezettség van.

Az Európa Tanács (ET) tagállamai a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó keretegyezményt egyebek között abból az elhatározásból hozták létre, hogy „saját területeiken védelmezzék a nemzeti kisebbségek fennmaradását”.⁴⁵ Eközben figyelembe vették azt is, hogy „az európai történelem megrázkódtatásai megmutatták, a nemzeti kisebbségek védelme alapvető fontosságú kontinensünk stabilitása, demokratikus biztonsága és békéje szempontjából”.⁴⁶

Az ET tagállamai a kisebbségvédelmi keretegyezményben meghatározták „a nemzeti kisebbségek hatékony védelmét, valamint az ezekhez a kisebbségekhez tartozó személyek jogait és szabadságait biztosító és tiszteletben tartandó elveket”, továbbá kötelezettséget vállaltak, hogy ezeket az elveket „nemzeti törvényhozásuk által és megfelelő kormányzati politikával végrehajtsák” – olvasható a keretegyezmény bevezetőjében.

A keretegyezmény 1. cikke határozottan kimondja: „A nemzeti kisebbségek és ezen kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és szabadságainak védelme az emberi jogok nemzetközi védelmének szerves részét képezi, és mint ilyen, a nemzetközi együttműködés keretébe tartozik.”⁴⁷ Az egyezmény 4. cikkének 1. pontja által pedig: a felek „kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és a törvény általi egyenlő

45 Az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye. Id. kiad. 157.

46 Uo.

47 Uo. 158.

védelem jogát”⁴⁸. Az 5. cikk 2. pontjában pedig elfogadták, hogy „tartózkodnak minden olyan politikától vagy gyakorlattól, amely a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek akaratuk elleni asszimilációjára irányul, és védelmezik ezeket a személyeket minden olyan akciótól, ami a beolvasztásukra irányul”.⁴⁹

A nemzetközi jog egyértelműen védelmezi a nemzeti kisebbségeket, amely elv végül az ET kötelező érvényű keretegyezményében csúcsosodott ki.

4.1. A nemzeti kisebbségek alkotmány általi védelme

Szerbiában az alkotmány és a törvény szempontjából mindenki egyenlő, és mindenki jogosult a hátrányos megkülönböztetés nélküli egyenlő törvényes védelemre. Az emberi és a kisebbségi jogok sérelme esetén mindenkinek joga van bíróság általi védelemre, és a sérelem okozta következmények elhárítására. Vagyis: általánosságban megismétli a ma már nemzetközileg garantált emberi és nemzeti kisebbségi jogokat.

4.1.1. Az egyenjogúságot biztosító intézkedések

4.1.1.1. Az alkotmány bevezetőjében kiemeli, egyik kiindulópontja „minden polgár és etnikai közösség egyenjogúsága”. A alkotmány szerint a szerb állam védelmezi a nemzeti kisebbségek jogait, külön védelmet szavatol a nemzeti kisebbségeknek, „teljes egyenjogúságuk megvalósítása és nemzeti azonosságuk megőrzése érdekében” (14 szakasz).⁵⁰

Az egyenjogúságot biztosító intézkedések közé tartozik a nemzeti kisebbségeknek „a közügyek irányításában való részvételre és a közéleti tisztségek betöltésére” való jogosultsága, a többi polgárral azonos feltételek mellett, valamint az, hogy a hatalmi szervekben való foglalkoztatáskor „szem előtt kell tartani a lakosság nemzeti összetételét és a nemzeti kisebbségek tagjainak megfelelő képviselét” (77. szakasz).

4.1.1.2. A nemzeti kisebbségekhez és a többségi nemzethez tartozó személyek közötti „teljes és eredményes egyenjogúság biztosítása érdekében” – a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló

48 Uo. 159.

49 Uo. 159.

50 A tanulmányban használt fordítás eltér a hivatalos fordítástól: „Az állam külön védelmet szavatol a nemzeti kisebbségeknek teljes egyenjogúságuk megvalósítása és identitásuk megőrzése érdekében.” – lásd A Szerb Köztársaság alkotmánya idézett kiadását.

törvény (4. szakasza) értelmében: a hatalmi szervek az alkotmánnyal és törvénnyel összhangban „jogszabályokat, egyedi jogi aktusokat hozhatnak, és intézkedéseket foganatosíthatnak”, s ezek „nem tekinthetők hátrányosan megkülönböztető aktusnak”.

4.1.1.3. A Büntető Törvénykönyv (BTK) 128. szakasza (az egyenjogúság megsértése) háromévi börtönbüntetést ír elő annak a személynek, aki más személytől megvonja vagy korlátozza az alkotmány, a törvények vagy egyéb jogszabályok és nemzetközi egyezmények által szavatolt emberi és polgári jogait. Ha ezt a cselekményt hivatalos személy szolgálata közben követi el, három hónaptól öt évig terjedő börtönbüntetésben részesülhet.⁵¹

4.1.2. A másság tiszteletben tartása és a tolerancia ösztönzése

Az alkotmányban külön szakaszt (48.) kapott a másság tiszteletben tartásának ösztönzése és a tolerancia szellemének fejlesztése. Szerbia az oktatás, a művelődési élet és a tájékoztatás terén foganatosított intézkedéseivel ösztönzi polgárainak a nemzeti, kulturális, nyelvi és vallási hovatartozásán alapuló különbségek megértését, méltányolását és tiszteletben tartását.

Ugyanezek a területeken az állam kötelezettséget vállalt, hogy serken-ti a tolerancia és a kultúrák közötti párbeszéd szellemét, és hatékony intézkedéseket foganatosít a területén élő valamennyi ember kölcsönös tisztelet-

51 „(1) Ko zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, rasi ili veroispovesti ili zbog odsustva te pripadnosti ili zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubedenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porekla, imovnog stanja ili nekog drugog ličnog svojstva, drugome uskrati ili ograniči prava čoveka i građanina utvrđena Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrdjenim međunarodnim ugovorima ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti, kazniće se zatvorom do tri godine. (2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina. Krivični zakonik.” [„(1) Aki mást nemzeti vagy etnikai hovatartozása, faja vagy vallása vagy ezek hiánya, politikai vagy más meggyőződésben való eltérése, neme, nyelve, iskolázottsága, társadalmi helyzete, szociális eredete, vagyoni állapota vagy valamilyen más személyi tulajdonsága miatt akadályoz vagy korlátoz alkotmányban, törvényben, más jogszabályban, általános aktusban vagy megerősített nemzetközi szerződésben foglalt emberi és polgári jogaiban, vagy e különbség alapján kedvezményekben vagy könnyítésekben részesít, három évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő. (2) Ha az 1. bekezdés szerinti cselekményt hivatalos személy követi el hivatalos ügyintézése közben, három hónaptól öt évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő.] *Službeni glasnik RS* [Az SZK Hivatalos Közlönye], 2005. október 6-i 85. szám, módosítások: 2005/88., 2005/107., 2009/72. és 2009. évi 111. szám. A magyar fordítás forrása: <http://www.puma.vojvodina.gov.rs/dokumenti/Madjari/Jogszabalyok/BTK.pdf>.

ben tartásának, megértésének és együttműködésének fejlesztése érdekében, tekintet nélkül etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásukra (81. szakasz).

4.1.3. Az egyenlőség elve és a hátrányos megkülönböztetés tilalma

4.1.3.1. Szerbiában az alkotmány tilt minden közvetlen vagy közvetett, bármely, de különösen a fajon, nemen, nemzeti hovatartozáson, társadalmi származáson, születésen, valláson, politikai vagy más meggyőződésen, vagyoni állapoton, kultúrán, nyelven, életkoron, szellemi vagy testi fogyatékoságon alapuló hátrányos megkülönböztetést (21. szakasz, 3. bekezdés).⁵²

Az alkotmány szavatolja a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek törvény előtti egyenlőségét és egyenlő törvényes védelmét (76. szakasz, 1. bekezdés), valamint – megismétli a nemzeti kisebbséghez tartozás alapján jelentkező bármilyen hátrányos megkülönböztetés tilalmát (76. szakasz, 2. bekezdés).

Az alkotmány 202. szakasza engedélyezi az emberi és kisebbségi jogoktól való eltérést rendkívüli és hadiállapot idején, „de csak a feltétlenül szükséges mértékben”. Ezek az eltérési intézkedések azonban „nem vezethetnek a faji, nemi, nyelvi, vallási, nemzeti hovatartozás vagy társadalmi származási alapon történő megkülönböztetéshez”.

4.1.3.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 3. szakasza szerint is „[a] nemzeti kisebbségekhez tartozó személyekkel szemben tilos nemzeti, etnikai, faji és nyelvi alapon a hátrányos megkülönböztetés minden formája”. A hatalmi szervek nem hozhatnak olyan jogi aktusokat, és nem foganatosíthatnak olyan intézkedéseket, amelyek ellentétben vannak ezzel a rendelkezéssel.

4.1.3.3. Heves vita és a Szerb Pravoszláv Egyház ellenvetéseinek ellenére 2009. március 26-án a szerb képviselőház elfogadta a kilenc fejezetből, vagyis 63 szakaszból álló törvényt a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról, amelynek a polgárok alkotmány által szavatolt egyenlőségét kellene biztosítania.

52 „Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.” [„Tilos bármilyen alapon történő, közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés, de különösen a faj, nem, nemzeti hovatartozás, társadalmi származás, születés, vallás, politikai vagy más meggyőződés, vagyoni állapot, kultúra, nyelv, életkor és szellemi vagy testi fogyatékoság miatt.”] *Ustav Republike Srbije / A Szerb Köztársaság Alkotmánya*, id. kiad.

A diszkrimináció-ellenes törvénynek is nevezett jogszabály az alkotmánynál részletesebben határozza meg a polgárok védelmét. Kimondja a hátrányos megkülönböztetés általános (4. szakasz) és megnyilvánulási (közvetlen és közvetett) formáinak (6-7. szakaszok) tilalmát, valamint szabályozza a hátrányos megkülönböztetés elleni védelem eljárását. A törvény 3. szakasza szerint „mindenkinek joga van az illetékes bíróság és Szerbia Köztársaság egyéb hatóságai előtt a hátrányos megkülönböztetés ellen hatékony védelemre”.

A diszkrimináció-ellenes törvény előírta egy új, független tisztség, az egyenjogúság védelmével megbízott (röviden: egyenjogúsági) biztos tisztségének életre hívását is (28. szakasz).

A törvényt 2010. január 1-jétől alkalmazzák.

4.1.4. A nemzetiségellenes gyűlöletkeltés tilalma

4.1.4.1. Az alkotmány 49. szakasza alapján „tilos és büntetendő bármilyen faji, nemzeti, vallási vagy más különbségtétel, gyűlölet és türelmetlenség kiváltása és szítása”.

4.1.4.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 7. szakaszának 1. bekezdésében a gyűlöletkeltés tilalma viszont csak olyan megfogalmazásban található, hogy - egyebek között - „tilos e törvényben foglalt jogokkal való olyan visszaélés”, amely „nemzeti, faji és vallási türelmetlenség és gyűlölet kiváltására irányul”.

4.1.4.3. A Büntető Törvénykönyv (BT) 174. szakasza szerint (Faji, vallási, nemzeti vagy más hovatartozás miatti tekintélyesértés) „aki személyt vagy csoportot meghatározott faja, bőrszíne, vallása, nemzetisége, etnikai eredete vagy valamely más személyes tulajdonsága miatt nyilvánosan gyaláz, pénzbüntetéssel vagy egy évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő”.⁵³

A BTK 317. szakasza külön bűncselekménynek tekinti a nemzeti, faji és vallási gyűlölet és türelmetlenség szítását, ennek elkövetéséért hat hónaptól tíz évig terjedő börtönbüntetést ír elő.

4.1.4.4. Az általános iskolai törvény (65. szakasz) és a középiskolai törvény (62. szakasz) is a nemzeti vagy vallási türelmetlenség kifejezését a tanulói kötelezettségek megsértésének tekinti, ami miatt nevelési-fegyelmi intézkedés róható ki.

4.1.5. Az erőszakos beolvasztás tilalma

53 „Ko javno izloži poruzi lice ili grupu zbog pripadnosti određenog rasi, boji kože, veri, nacionalnosti, etničkog porekla ili nekog drugog ličnog svojstva, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do godinu dana.” Krivični zakonik, id. kiad.

4.1.5.1. Szerbiában – az alkotmány (78. szakasza alapján – „tilos a nemzeti kisebbségek tagjainak erőszakos beolvasztása”. Az ilyen cselekményektől való védelmet „törvény szabályozza”.

Az említett szakasz 3. bekezdése szerint „tilos az olyan intézkedések foganatosítása, amelyek a lakosság nemzeti összetételének mesterséges megváltoztatását idéznék elő azokon a területeken, ahol a nemzeti kisebbségek tagjai hagyományosan és jelentős számban élnek”.

4.1.5.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény (5. szakasza) úgyszintén tilt a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek erőszakos beolvasztására irányuló minden cselekményt és intézkedést.

4.2. A nemzeti kisebbségi jogok és szabadságjogok védelme

4.2.1. A szerzett jogok védelme

4.2.1.1. Az alkotmányos garanciák célja az, hogy „az elidegeníthetetlen emberi és kisebbségi jogok alkotmányos szavatolása az emberi méltóság megőrzését és minden egyén teljes szabadságának és egyenlőségének megvalósítását szolgálja a joguralom elvén alapuló igazságos, nyitott és demokratikus társadalomban” (19. szakasz).

Az alkotmány 20. szakaszának 2. bekezdése kimondja: „Az emberi és kisebbségi jogok elért szintje nem csökkenthető.”

Emellett: „Az Alkotmányban szavatolt emberi és nemzeti kisebbségi jogokat közvetlenül kell alkalmazni” – mondja a 18. szakasz 1. bekezdésében.

4.2.1.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 8. – a szerzett jogok védelmére vonatkozó – szakaszának rendelkezése szerint „[e] Törvénnyel nem változnak, és nem szűnnek meg a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogai, amelyeket e Törvény hatályba lépése előtt alkalmazott jogszabályok, valamint a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság által aláírt nemzetközi szerződések alapján szereztek”. Ez a megfogalmazás azt jelenti, hogy a szerb államnak szavatolnia kell a törvény meghozatala előtti nemzeti kisebbségi jogok addig elért szintjét.

4.2.2. A kisebbségi jogok megsértésének tilalma

4.2.2.1. Szerbiában az alkotmányban és a nemzetközi jog általánosan elfogadott szabályaival garantált, a nemzetközi szerződésekkel és a törvényekkel megerősített emberi és kisebbségi jogokat „közvetlenül kell alkalmazni” (18. szakasz, 1. bekezdés). E jogok megvalósítási módja törvényben előírható, „ha ezt az Alkotmány kifejezetten előírja, vagy ha egyes

jogok természeténél fogva ez megvalósításukban elengedhetetlen, melynek során a törvény semmi esetre sem befolyásolhatja a szavatolt jogok lényegét” (18. szakasz, 2. bekezdés).

4.2.2.2. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 22. szakaszának címe *A kisebbségi jogok megsértésének tilalma*. A szakasz megfogalmazása viszont csak arra vonatkozik, hogy „a nemzeti kisebbségek által lakott területeken tilosak az olyan intézkedések, amelyek megváltoztatják a lakosság nemzeti összetételét, és amelyek megnehezítik a nemzeti kisebbségekhez tartozók jogainak gyakorlását és érvényesítését”. Más kisebbségi jogok megsértéséről a szakasz nem tesz említést.

4.2.2.3. A Büntető Törvénykönyv tizennegyedik, Az emberi és polgári szabadság és jogok elleni bűncselekmények c. fejezetébe tartozó 128. szakasz az egyenjogúság megsértésének, a 129. szakasz a nyelv- és íráshasználati jog megsértésének, a 130. szakasz a nemzeti és etnikai hovatartozás megsértésének, a 131. szakasz a szabad vallásgyakorlás és a vallási szertartások végzése megsértésének bűncselekményét, a 153. szakasz pedig az emberi és a polgári szabadságok és jogok elleni bűncselekmények elkövetőinek üldözését írja elő.

4.2.2.4. Az újnáci és fasiszta szervezetek, illetve egyesületek betiltásáról, valamint az újnáci és fasiszta jelképek és ismertetőjelek használatának tilalmáról szóló törvény tiltja a faji, nemzeti vagy vallási gyűlölet és a türelmetlenség kiváltását, ösztönzését és terjesztését is (3. szakasz).

4.2.3. Magyarellenes cselekmények

A magyarellenes cselekményeket alapvetően öt kategóriába sorolhatjuk: 1. fizikai támadások, 2. verekedések (magyar iskolások zaklatása is idetartozik), 3. vallási intézmények rongálása, temetők és keresztek rongálása és gyalázása, 4. parolák/jelszavak, szlogenek írása, jelképek rajzolása, 5. pamfletok terjesztése.⁵⁴

Ezek a „kilengések” azonban csak a jéghegy csúcsát képezik, mivel a nemzeti kisebbségi jogsérelmeknek számos más formája is van. Ilyen például a nemzeti alapon történő hátrányos megkülönböztetés, aminek az esetei

54 Bozóki Antal: Tájékoztató a szerbiai magyar nemzeti kisebbségről. *Létünk*, 2005. 4. sz., 19–20.; Dr. Gábrity Molnár Irén: i. m. 14. A magyarellenes cselekményeket három kategóriába sorolja: verekedések (általában magyar iskolások zaklatása), magyarellenes falfirkák és röplapok, illetve temető- és templomgyalázások (sírok felborítása és összetörése; magyarellenes feliratok a sírokon, templomokon; a művelődési házak, színház ablakainak betörése; benzines palackokkal elkövetett gyújtogatások).

jelen vannak a társadalomban, de ezeket nehéz felderíteni, és még nehezebb bizonyítani.

A magyar nemzeti kisebbség elleni incidensek (2003–2005)⁵⁵

Az incidensek jellege	2003	2004	2005
1. Fizikai támadások	0	8	0
2. Verekedések	2	8	2
3. Katolikus vallási létesítmények rongálása	1	6	2
4. Katolikus temetők és keresztek rongálása és gyalázása	11	17	6
5. Parolák/szlogenek, jelmondatok írása Jelképek rajzolása Pamfletek terjesztése	3	25	3
Összesen	17	64	13

Incidensek 2006–2010

Év				
2006	2007	2008	2009	2010
162 ⁵⁶	197 ⁵⁷	171 ⁵⁸	150 ⁵⁹	110 ⁶⁰
2006–2010 összesen				790⁶¹

55 *Informacija o mađarskoj nacionalnoj manjini u Republici Srbiji*. [Tájékoztató a szerbiai magyar nemzeti kisebbségről.], Savezno ministarstvo nacionalnih i etničkih zajednica, [Szövetségi Emberjogi és Etnikai Közösségek Minisztériuma], 2005., 7. Bővebben lásd: Bozóki Antal: i. m. 5–19. (A táblázat a 19. oldalon található.)

56 A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (European Commission against Racism and Intolerance - ECRI) 2007. december 14-én elfogadott, 2008. április 29-én nyilvánosságra hozott, Szerbiáról szóló jelentése szerint 2006-ban a Vajdaságban 162 etnikailag motivált incidens került nyilvántartásba. Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije: Iveštaj o Srbiji, <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Serbia/SRB-CbC-III-2008-22-SRB.pdf> 29–30.

57 Varjú Márta: 197 helyett 171. *Magyar Szó*, 2009. február 28., március 1., 1. és 5.

58 Bozóki Antal: i. m. 5–19.

59 V[arjú] M[árta]: A tartományi rendőrség megalakítása a „jövő zenéje”. *Magyar Szó*, 2011. március 15., 4.

60 Varjú Márta: 197 helyett 171. Id. kiad.

61 Az Európai Bizottság 2010. november 9-én kiadott EU-bővítési jelentésében külön említette, hogy „a Vajdaságban javult a helyzet az etnikai kisebbségek szempontjá-

A kisebbségi jogsérelmek és a kisebbséghez tartozók (a legtöbb esetben magyarok) elleni támadások pontos számát valójában senki nem tudja. Az emberek ezekről nem szívesen beszélnek, mert félnek, vagy éppen azért, mert megfenyegették őket, hogy mi történik velük, ha erről szólnak.

A magyarellenesség ott a legerőteljesebb, ahol a szerbség lélekszáma az utóbbi tizenöt évben látványosan megnőtt, ám ennek ellenére az adott helyen még mindig jelentős számú magyar él. A nemzeti kizárólagosságra törekvő életérzés viszont ezt nem tudja elviselni. Zavarja a magyar beszéd, zavarja a magyar zene, a magyar felirat, a magyar zászló, egyszóval minden, ami arra emlékezteti, hogy előtte itt már mások is éltek, sőt: itt is akarnak maradni, és ehhez még mindig elegenden vannak. A Vajdaságban jelenleg három olyan település van, ahol a fenti okok miatt gyakoriak az etnikai töltetű incidensek: Temerin, Szabadka és Óbecse. Ez utóbbiról a híradásokban ritkábban hallunk, mivel mind a rendőrség, mind a helyi politika egyelőre hatékonyan leplezi a történéseket.⁶²

Az incidensek miatt növekedett a nemzetek közötti feszültség, erősödött a nemzeti türelmetlenség, és megromlottak a nemzetek közötti viszonyok, különösen észlelhető a fiatalok nemzeti alapon történő elkülönülése.

Az állami szervek „ritkán kezelik a súlyuknak megfelelően a helyzetet. Visszamenőleg már egy évtizede élet szegik az uralkodó állapotnak, mert nem kívánatos, hogy a külföldi köztudatban Szerbia olyan országgént szerepeljen, ahol üldözik a kisebbségeket. Gyakran nem minősítik kellően az eseteket, hanem csak szabálysértésként vagy rendbontásként kezelik. Volt már rá példa, hogy a rendőrség kellően járt el, és kisebbség elleni uszítás miatt tett feljelentést, akkor az ügyészség minősítette másként az ügyet” – nyilatkozta *Gusztovics András*, Temerin polgármestere.⁶³

ból, és az ilyen jellegű incidensek száma is csökkent, kivizsgálásukban azonban az EU még mindig számos elégtelenséget tapasztalt” <http://www.vajdasagma.info/cikk.php?ar=tukor&id=3743>, 2010. november 9.

Lásd még Bozóki Antal: Nemzeti alapú incidensek. <http://www.vajma.info/cikk/tukor/4403/Nemzeti-alapu-incidensek.html>, 2011. szeptember 24.; *VMDP HÍRLEVÉL*, IX. évf., 212. szám, 2011. szeptember 25. és <http://www.mpsz.net/>, 2011. szeptember 25.; Bozóki Antal: Ismét „csökkent a nemzeti indíttatású incidensek száma”. *VMDP HÍRLEVÉL*, IX. évf. 242. szám, 2011. október 30.; *Kisebbségi Sajtófókus*, 2011. október 29. Az újabb keletű incidenseket lásd a <http://bozokiantal.blogspot.com/search/label/Incidensek> honlapon.

62 Csorba Béla: A magyarellenés incidensek okairól – még egyszer. *VMDP HÍRLEVÉL*, VIII. évf., 162. szám, 2010. augusztus 8.

63 Bagi Braskó Márta: Temerini hideg-meleg 2011-ben. *Családi Kör*, 2011. december 22., 18–19.

A nemzeti kisebbségi közösségek tagjai elleni sűrűsödő támadások és a nemzetek közötti feszültségek miatt az Európai Parlament (2005. január 28–31. között) *ad hoc* bizottságot küldött Vajdaságba, amelyet *Doris Pack* asszony vezetett. Majd a 2005. szeptember 29-i Vajdaságra vonatkozó állásfoglalásában „mély aggodalmát fejezte ki az emberi jogok ismétlődő megsértései, valamint a jog és a rend Vajdaságban tapasztalható hiánya miatt”, és azonnali – a hasonló jellegű cselekmények orvoslása, illetve jövőbeli megelőzése érdekében – hatékony fellépésre szólította fel (az akkor még) Szerbia és Montenegró hatóságait, valamint javasolta, hogy küldjenek EU-megfigyelőket (EUMM⁶⁴) a térségbe.⁶⁵

64 A vajdasági magyarság körében, de külföldön is a legtöbb kedvezőtlen reagálást az újvidéki Kerületi Bíróság K-472/04 számú, 2005. április 11-i ítélete váltotta ki, amelylyel – a Zoran Petrović elleni gyilkossági kísérlet bűncselekménye miatt, a büntető-törvénykönyv 47. szakasza 2. bekezdésének 2. pontja alapján – öt temerini fiatalt, éspedig Máriás Istvánt 15, Illés Zsoltot 13, Szakáll Zoltánt és Uracs Józsefet 11 év és hat hónap, Horváth Árpádot pedig 10 év (összesen 61 év) letöltendő börtönbüntetésre ítélte. Bővebben: Incidensek <http://bozokiantal.blogspot.com/search/label/Incidensek>. Lásd még Szabó Angéla: Füllentős vagy feledékeny? Uo. Temerini fiúk ügyvédje – Várható a büntetésesökkenés, csak kérdés, hogy mekkora lesz. *pannonrvtv.com/magyartudat.com*, illetve Kabók Erika: Több hely lesz, és több pénz marad. *Magyar Szó*, 2012. november 24., 14.

Horvát Árpád és Szakáll Zoltán kegyelmet kapott *Tomislav Nikolić* elnöktől, és közkegyelemben is részültek, így 2012. november 30-án egyszerre engedték ki őket a Sremska mitrovicai börtönből. (k.k. [Kabók Erika]: Feltételes elnöki kegyelem. *Magyar Szó*, 2012. december 3., 4.)

2012. október 21-én éjjel újabb incidens történt Temerinben. Másnap (október 22-én) nemzeti, vallási és faji gyűlöletből elkövetett bűncselekmény miatt letartóztatták O. Attilát (1989), O. Róbertet (1992), K. Csongort (1993), a becsei K. Norbertet (1979) és K. Kornélt (1991), valamint az adai S. Tamást (1994) és A. Flóriánt (1994). N. Predragot (1986) erőszakos viselkedés bűncselekménye miatt tartóztatták le. Előbb 30 napos vizsgálati fogságot rendeltek el ellenük, amit 60 nappal meghosszabbítottak. – Góbor Béla: A temerini újfasiszta megnyilvánulás elítélése. *Magyar Szó*, 2012. október 26., 12., illetve Szabó Angéla: Őket is a börtönben felejtjük?, <http://bozokiantal.blogspot.com/search/label/Incidensek>.

Az október 21-i temerini verekedés is külön napirendi pontra került a Tartományi Képviselőház Közbiztonsági Bizottságának 2012. december 6-i ülésén. – Kocsi Zoltán: „Csak Temerinben verekednek?” *Magyar Szó*, 2012. december 7., 1. és 4.

European Union Monitoring Mission.

65 Balázs Katalin – Ódor Bálint (szerk.): *A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok nemzetközi forrásai*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2006, 594–595.; <http://www.hhrf.org/hhrf/index.php?oldal=124>; illetve Tabajdi Csaba (szerk.): *Pro minoritate Europae – Az európai kisebbségekért*. EU-Ground Kft, h. n. 2009.

Ne bántsd a magyart! jelszóval 2005. október 15-én békés és incidensek nélküli tiltakozó megmozdulásra került sor Szabadkán, mert a rendőrség és az igazságszolgáltatás nem végzi hatékonyan munkáját. A tiltakozáson mintegy négyszáz békés szándékú, fegyelmezetten viselkedő, többségében délvidéki magyar polgár volt jelen. A felszólalók maximálisan a probléma lényegét érintették beszédeikben, és határozottan állást foglaltak a magyarság sérelmére elkövetett atrocitások ellen. Az akciót a Civil Mozgalom emberi jogokkal foglalkozó műhelye kezdeményezte (amelyből később megalakult az Emberi Jogi Központ).⁶⁶

Az események hátterének felderítésére a 2005. november 2-án létrehozott szerb kormánybizottság – ismereteim szerint – a mai napig nem ült össze, vagy ha összeült is, jelentését mindeddig nem terjesztette a nyilvánosság elé.

Vajdaságról és az itt élő magyarok helyzetéről tartott közmeghallgatást az EP brüsszeli épületében 2009. április 1-jén *Becsey Zsolt* és *Tőkés László* európai parlamenti képviselő, *Elfelelte-e a Vajdaságot az Európai Parlament?* címmel. A magyarokat ért atrocitások kivizsgálására 2005-ben küldött európai parlamenti vizsgálóbizottság jelentését annak elkészülte óta nem mutatják be, ez indokolta a fórum megtartását.⁶⁷

Az Európai Parlament ún. mini-plenárisának ülésén, 2010. március 24-én, *Tőkés László* – nem első esetben – a vajdasági magyarok védelmében emelte fel a szavát. Napirend előtti felszólalásában arra kérte *Jerzy Buzek* európai parlamenti elnököt, hogy határozottan lépjen fel a szerbiai „magyarellenes terrorizmus” leállításá érdekében.⁶⁸

A Tartományi Biztonsági Tanács 2011. október 25-én kihelyezett ülést tartott, amelyen beszámoló hangzott el a vajdasági biztonsági állapotokról. Az ülésre „jelképesen” Temerinben került sor, ahol az utóbbi időben több nemzeti alapú konfliktusra is sor került.

Az ülésen – egyebek között – közölték, hogy nemzeti és vallási alapon Vajdaságban az év első kilenc hónapjában 108 incidenst jegyeztek: 5 fizikai támadást, 4 névtelen fenyegetést, 17 szóbeli összetűzést, 43 falfirkálást. Emellett megrongáltak 18 egyházi létesítményt, hasonló sorsra jutott 17 alban nemzetiségű személy ingatlana, és több kegyeleti és emlékhely megsér-

66 A rendezvény utólagos értékelését lásd a http://www.humanrightscenter.net/hu/index.php?option=com_content&task=view&id=164&Itemid= honlapon

67 *Elfelelte-e a Vajdaságot az Európai Parlament?* *VMDP HÍRLEVÉL*, VII. évf., 46. szám, 2009. április 3.

68 A szerbiai magyar nemzeti közösség védelmében. *VMDP HÍRLEVÉL*, VIII. évf., 62. szám, 2010. március 26.

tését is feljegyezték, közöttük az újvidéki Petőfi Sándor Magyar Művelődési Központ (MMK) épületébe történt betörést.

A beszámoló szerint az incidensek száma „csökkenő tendenciát” mutat. A komolyabb összetűzések közé tartozik a Temerinben elkövetett három verekedés, kettő a szerbek és egy a magyarok kárára. Nemzeti jellegű incidens történt még Óbecsén (2) és a hódásági községhez tartozó Deronján. Összesen 54 ilyen jellegű feljelentés történt, 33 esetben ismertek az elkövetők.⁶⁹

4.2.4. Bírószági és alkotmánybírószági jogvédelem

Az alkotmányos rendelkezések és jogszabályok mellett a nemzeti kisebbségek (és jogaik) védelmében fontos szerepe van a bíróságoknak, az Alkotmánybírószágnak és a tartományi, illetve köztársasági jogvédőnek (ombudsmannak) és egyéb intézményeknek is, valamint az emberi jogvédő civil szervezeteknek.

4.2.4.1. Bírószági jogvédelem: A szerb alkotmány szerint az alkotmány és a törvény előtt mindenki egyenlő, mindenki jogosult „a hátrányos megkülönböztetés nélküli egyenlő törvényes védelemre” (21. szakasz).

Az emberi és kisebbségi jogok és szabadságjogok védelme szempontjából fontos az alkotmányos elv is, amely szerint „mindenkit megillet a bírósági védelemre való jog, ha valamely Alkotmányban szavatolt emberi és kisebbségi joga megsérül, vagy azt megvonták tőle, valamint joga van a jogsértéssel keletkezett következmények elhárítására” (22. szakasz, 1. bekezdés).

„Az Alkotmányban szavatolt szabadságjogok és jogok védelme céljából” a polgárok jogosultak nemzetközi intézményekhez fordulni (22. szakasz, 2. bekezdés).

Az alkotmány szavatolja továbbá az egyenlő jogvédelmet és a jogorvoslatra való jogot a bíróságok és egyéb állami szervek, a közmegbízattal felruházott személyek, valamint az autonóm tartomány és a helyi önkormányzatok szervei előtt. Ez azt is jelenti, hogy mindenki jogosult fellebbezést vagy más jogorvoslatot benyújtani a jogairól, kötelezettségeiről vagy törvényen alapuló érdekéről döntő határozat ellen (36. szakasz).

A bíróság megakadályozhatja az információk és eszmék tájékoztatási eszközök általi terjesztését, ha ez „a faji, nemzeti vagy vallási gyűlölet terjesztésének a megakadályozására irányul” (50. szakasz, 3. bekezdés).

A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 23. szakaszának 1. bekezdése bírósági és alkotmánybírószági jogvé-

⁶⁹ Góbor Béla: Csökkent a nemzeti incidensek száma. *Magyar Szó*, 2011. október 26., 1 és 5.

delmet biztosít a nemzeti kisebbségekhez tartozók számára. Ezt a jogvédelmet a törvény „kártérítési kereset benyújtásaként” fogalmazza meg. A keresetet a nemzeti kisebbségi közösségek tagjai és a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai nyújthatják be az illetékes bíróságnál.

4.2.4.2. Alkotmánybírói jogvédelem: A 2006. évi alkotmányban új intézmény az alkotmányjogi panasz (170. szakasz), amely „benyújtható az állami szervek és közmegbízattal felruházott szervezetek egyedi aktusai és intézkedései ellen, amelyek megszegik vagy megvonják az Alkotmányban szavatolt emberi vagy kisebbségi jogokat és szabadságjogokat, amikor védelmükre már más jogorvoslat nem áll rendelkezésre, vagy ilyen nem is volt előirányozva”.⁷⁰ Ennek az intézménynek Szerbiában eddig nem volt hagyománya, és csak az elkövetkező időszakban derül majd ki, hogy az Alkotmánybíróság képes-e a kisebbségi jogok védelmének hatékony ellátására.

A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény 23. szakaszának 2. bekezdése alapján az Emberi Jogi és Kisebbségügyi Minisztérium⁷¹ és a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai jogosultak az Alkotmánybíróságnál „alkotmányos panaszt benyújtani abban az esetben, ha értékelésük szerint megsértették a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek alkotmányos és szabadságjogát, vagy abban az esetben, ha hozzájuk fordul a nemzeti kisebbséghez tartozó személy, akinek véleménye szerint megsértették alkotmányos és szabadságjogát”⁷².

A nemzeti tanács, a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény 10. szakaszának 12) pontja alapján eljárást indíthat „az Alkotmánybíróság, a polgári jogvédő, a tartományi és a helyi ombudsman, valamint más hatáskörrel rendelkező szervek előtt, amikor megítélése szerint a nemzeti kisebbségekhez tartozóknak az Alkotmányban és törvényben szavatolt jogainak és szabadságjogainak megsértésére került sor”⁷³. Amennyiben ezt az eljárást nemzeti kisebbséghez tartozó személy nevében indítaná meg, előzőleg írásos meghatalmazást kell szereznie (13. pont).

70 A Szerb Köztársaság alkotmánya. Id. kiad.

71 A minisztérium beolvadt a 2011. március 14-én hivatalba lépett szerb kormány Kisebbségjogi, Közigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztériumába. A 2012. május 6-i választások után ez a minisztérium is megszűnt, és helyette *Ivica Dačić* kormánya (2012. augusztus 2-i rendeletével) Emberi és Kisebbségi Jogi Hivatalt alakított.

72 Törvény a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak a védelméről. Id. kiad.

73 Törvény a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól. Id. kiad.

4.3. A petícióhoz való jog

A szerb alkotmány szavatolja a petícióhoz való jogot: mindenki jogosult, hogy egyénileg vagy másokkal egyetemben petícióval és egyéb beadvánnyal forduljon az állami szervekhez, a közmegbízattal felruházott szervezetekhez, az autonóm tartomány és helyi önkormányzati egységek szerveihez, és ha igényt tart, ezektől választ is kapjon. Senki sem szenvedhet káros következményeket petíció és egyéb beadvány átadása, illetve az átadott petícióban és egyéb beadványban kifejtett álláspontja miatt, kivéve, ha ezzel bűncselekményt követett el (56. szakasz).

Melléklet

1. A vajdasági magyar közösség azonossága megőrzésének és fejlődésének alapkövetelményei⁷⁴

Felhívás a magyar képviselőkhez, az anyaországi vezetőkhez és az Európai Unió magyar képviselőihez

Abból a megállapításból kiindulva, hogy

- a vajdasági magyar közösség demográfiai, gazdasági és foglalkoztatási helyzete - a 2000. október 5-i, önmagát demokratikusnak nevező hatalomátvétel után is - tovább súlyosbodott (a 2011. októberi népszámlálás adatait a lakosság nemzeti összetételéről még mindig nem tették közzé), visszaesett a gyermekvállalás, a fiatal és képzett lakosok elvándorlása pedig fokozódott, ami miatt a lakosság elöregedése is egyre kifejezettebb;

- Vajdaságban a munkanélküliek száma meghaladta az eddigi, példa nélküli 27 százalékot, az itteni magyarok között a foglalkoztatás-nélküliek száma pedig még ennél is jelentősen nagyobb;

- a magyarok mind jobban kiszorulnak a döntéshozatali szervekből - (pl. Nagybecskerekén és Újvidéken), ami sérti a nemzeti kisebbségeknek a képviseletre és a döntéshozatalban való arányos részvételhez való jogát -, de a vállalkozók közül is többen elveszítik termőföldjüket, ingatlanukat, ami csak növeli a közösség elszegényedését;

⁷⁴ A dokumentum három nyelven, magyarul, szerbül és angolul lett közzé téve. http://www.peticiok.com/petition_for_the_maintenance_of_the_national_identity_of_the_Hungarian_minority_community_in_Vojvodina

- a vajdasági magyar pártok sikertelenül szerepeltek a 2012. választásokon. Nincs közöttük egyetértés a közösség alapvető kérdéseinek rendezésében;

- tekintetbe véve, hogy a fentiek miatt a közösségen egyre jobban eluralkodik a kiábrándulás, a depresszió és a letargia

Mi, alulírott vajdasági magyar pártok és civil szervezetek vezetői, valamint magánszemélyek, az Újvidéken 2012. szeptember 27-én tartott értekezlet résztvevői, felelősséget érezve önmagunk és gyermekeink jövője iránt, az alábbiakat követeljük:

1. Olyan munkahelyteremtő intézkedések megtételét, amelyek csökkentik a munkanélküliséget, biztosítják a tisztességes keresetet és megélhetést, növelik a gyermekvállalás lehetőségét, valamint a fiatal és képzett lakosoknak a szülőföldön való maradását.

2. Szerbia biztosítsa a délvidéki magyarság teljes körű nemzeti autonómiáját, területi és személyi elvű autonómiát. A nemzeti tanácsokról szóló törvénynek az eddigi tapasztalatok alapján való mielőbbi módosítását, amely szavatolja a nemzeti kisebbségek tényleges politikai önkormányzatát, felruházná döntéshozatali joggal, és hozzájárulna az érdekeinek megfogalmazásához és hatékony képviseletéhez. Ezt követően új, demokratikus nemzeti-tanácsi választások megtartását, az állam által elkészített és kezelt teljes választói névjegyzék alapján, olyan választási rendszer alkalmazásával, amely figyelembe venné a lakosság területi megoszlását.

3. Szerbia valódi decentralizálását és EU-kompatibilis régiókra (nem statisztikai) való átszervezését. A régiók kialakításánál vegyék figyelembe a gazdasági, földrajzi, etnikai és más elveket. A délvidéki magyarság tömbben élő része egy közigazgatási egységben, régióban legyen. A közigazgatási reform részeként létre kell hozni a szubszidiaritás elve alapján működő települési önkormányzatokat.

A Vajdaság Autonóm Tartomány önkormányzatiságának teljes visszaállítását, beleértve a törvényhozási, végrehajtási és igazságügyi jogkört is.

4. A szerb alkotmány által a nemzeti kisebbségeknek szavatolt parlamenti helyek beépítését a választási törvénybe, az arányos részvételt a döntéshozatali intézményekben, a közigazgatási és igazságügyi szervekben, a közvállalatokban, valamint a belügyi hatóságokban – minden szinten. Új törvény meghozatalát a népképviselők választásáról, amely lehetővé teszi a listákra és az egyénekre való szavazást is, minek alapján mindegyik jelölt, aki legalább 2000 szavazatot kap, rangsorolási eljárásba kerül.

5. Adának, Zentának és Magyarkanizsának az észak-bánáti körzethez való csatolásáról szóló, az asszimilációt ösztönző rendeletnek a megváltoz-

tatását és a három községnek a természetes etnikai, gazdasági, valamint földrajzi környezetbe, az észak-bácskai körzetbe való visszatérését.

6. A községi bíróságok visszaállítását Adán, Csókán, Magyarkanizsán, Óbecsén, Temerinben, Topolyán és Zentán. A bíróságok és ügyészségek dolgozóinak nemzeti összetételére vonatkozó adatok nyilvánosságra hozatalát és a nemzetiségiek arányos foglalkoztatásának biztosítását a tartományi és községi közigazgatási és igazságügyi szervezetben, köztársaságokban és hivatalokban, valamint a magyar nyelv hivatalos használatának biztosítását ezekben a szervezetben, valamint egy új hivatalos nyelvhasználati törvény meghozatalát.

7. Magyar oktatási rendszer létrehozását az óvodától az egyetemig, a magyar lakosság érdekei alapján, figyelembe véve a szülők állásfoglalását. Magyar csoportok beindítását az Újvidéki Egyetemen. A szerb iskolaközpontokhoz tartozó tordai és a magyarittabéi általános iskola önállósulását. A szerb, mint nem anyanyelv oktatásának átszervezését, a tankönyvek korszerűsítését és a nemzeti közösségeket megőrző tartalmak törlését.

8. A sajtó szabadságát és a pártoktól, valamint a Magyar Nemzeti Tanácstól való független és tárgyilagos tájékoztatás biztosítását.

9. A szabadkai Népszínház és az újvidéki Európa Kollégium befejezése végső időpontjának meghatározását, mert még csak nem is látszik, mikor kerül erre sor.

10. A kollektív bűnösség elvének törlését a 2011. október 6-án elfogadott vagyon-visszaszármaztatási és kárpótlási törvényből.

11. A szerbiai parlament fogadjon el nyilatkozatot, amely elítéli az 1944/45-ös délvidéki, a magyarokat érintő vérengzéseket, kinyilvánítja a bocsánatkérést, biztosítja az áldozatoknak kijáró végtisztesség és a méltó megemlékezés jogát. Tegye lehetővé a második világháború áldozatainak emlékmű-emelését minden helységben, ahol tömegsír van, a még titkos dossziék és levéltárak megnyitását, segítse az említett események kutatását, valamint tegye lehetővé a besúgók névsorához való hozzáférést, és indítson eljárást az atrocitások életben lévő elkövetői ellen.

12. Állami irányítással ne kerüljön sor a többnyire Nyugat-Európából kitoloncoltaknak a nemzeti kisebbségek által lakott területekre való költöztetésére, mivel az még jobban megbontaná a lakosság etnikai arányait és rontaná a közbiztonságot.

13. A szerb kormány biztosítsa végre az etnikai alapú incidensek hatékony kivizsgálását és a vonatkozó jogszabályoknak az elkövetők elleni következetes alkalmazását, mindennemű hovatartozástól függetlenül, valamint a temerini elítéltek szabadon bocsátását, akik aránytalanul magas börtönbüntetésben részesültek

14. Az őshonos magyar nemzeti kisebbség említett kérdéseit vegyék figyelembe, és kérjük számon Szerbia európai integrációs csatlakozási tárgyalásai során. A térség, valamint Európa népei történelmi megbékélése és a vajdasági magyar nemzeti közösség helyzetének megnyugtató rendezése érdekében szükségesnek tartjuk a szerb–magyar, illetve magyar–szerb kapcsolatokat terhelő kérdéseknek a tagjelölti státusz megszerzése előtti megnyugtató módon való rendezését.

15. A fenti követelések megvalósításáért való határozott kiállást – minden szinten – figyelemmel kísérjük, és számon kérjük a magyar képviselőktől.

Ezeket a közösen megfogalmazott álláspontjainkat eljuttatjuk a belföldi és külföldi sajtónak, Ivica Dačić szerb kormányfőnek, Stefan Fülenek, az Európai Bizottság bővítési biztosának, Jelko Kacinnak, az Európai Parlament szerbiai jelentéstevőjének, az anyaországi vezetőkhez és az Európai Unió magyar képviselőinek.

Újvidék, 2012. szeptember 27.

Pártok:

Ágoston András, Vajdasági Magyar Demokrata Párt, Temerin, elnök

Csonka Aron, Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége, Ada, elnök

László Bálint, a Magyar Remény Mozgalom, Szabadka, elnök

Rácz Szabó László, Magyar Polgári Szövetség, Zenta, elnök

Civil szervezetek:

Árgus - Vajdasági Magyar Kisebbségjogi Civil Egyesület, Újvidék, mgr. Bozóki Antal, elnök

Barangoló - Civil Szervezet, Zenta, Miklós Éva, elnök

Horizont Dél-bácskai és Szerémségi Magyar Civil Szervezetek Szövetsége, Újvidék, Bátorfi József, elnök

Nagy Sándor Műemlékvédő és Hagyományápoló Egyesület, Újvidék, Papp Ferenc, elnök

Nagyapáti Kukac Péter Magyar Hagyományörző és Néprajzkutató Társulat - Topolya, Kovács László elnök

Újvidéki Diákszegélyező Egyesület, Újvidék, Matuska Márton, elnök

Újvidéki Magyar Olvasókör, Újvidék, Matuska Mária, elnök

Újvidéki Polgári Daloskör, Újvidék, Papp Ferenc, alelnök

Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete, Újvidék, Nagy Margit, elnök

Magánszemélyek:

Bálint István, újságíró, Újvidék

Margit Zoltán, kertészmérnök, Csóka

Magyari Karolina, okl. jogász, Újvidék

Muhi Béla, tanár, Újvidék

Rontó B. Judit mgr., tanárnő, Torda

Szabó Angéla, újságíró, Csantavér

Zavarkó Sándor mgr., Újvidék

Megjegyzés:

A Felhívás nyitott további aláírók számára, akik a tartalmával egyetértenek.

http://www.peticiok.com/petition_for_the_maintenance_of_the_national_identity_of_the_Hungarian_minority_community_in_Vojvodina

A dokumentumot 2012. október 11-ig 218-an írták alá.